

Norsk helsenetts innspill til digitalisering i Nasjonal helse- og samhandlingsplan

30. mars 2023

Innhold

Oppsummering	3
Svar på spørsmål 1	5
Svar på spørsmål 2	7
Svar på spørsmål 3	8
Svar på spørsmål 4	9

Oppsummering

Norsk helsenett (NHN) er nasjonal tjenesteleverandør for helse- og omsorgssektoren. Gjennom egne og andres digitale løsninger er vi med på å realisere visjonen om at relevante og nødvendige helseopplysninger skal følge pasienten gjennom hele pasientforløpet. Det handler om riktig informasjon, til riktig person, til riktig tid og i rett kontekst – på en sikker og trygg måte – enten det er til helsepersonell, pasient, innbygger eller forsker.

Fundament er på plass

Det er etablert et godt fundament for å realisere denne visjonen, blant annet gjennom nasjonale informasjons- og samhandlingsløsninger som Helsenorge, e-resept, nasjonal kjernejournal og grunndata. Nye løsninger er under utvikling, som pasientens legemiddelliste, pasientens prøvesvar og velferdsteknologisk knutepunkt.

- Så godt som alle helseaktører i Norge er medlemmer i Helsenettet. Dette medlemskapet legger til rette for at medlemmene lovlig kan dele helseopplysninger.
- Det tekniske grunnlaget og løsningsmønstrene som skal til for at helseopplysninger kan gjøres tilgjengelig er langt på vei på plass, med grensesnitt som journalleverandørene og andre tilbydere kan bygge gode og innovative løsninger på toppen av.
- Kombinasjonen av høyt tilgjengelig og sikker nasjonal nettverksinfrastruktur og en nasjonal samhandlingsplattform binder aktørene sammen og gjør det mulig å dele informasjon i sanntid.

Stegvis utvikling basert på sektorens behov, som skaper verdi fortløpende, har vært og er en viktig suksessfaktor. Gjennom å videreutvikle Helsenettet som et økosystem, understøttet av en nasjonal samhandlingsplattform basert på åpne grensesnitt, legger Norsk helsenett til rette for å nå alle de fem målene i nasjonal e-helsestrategi.

Behov for taktskifte og nye tiltak

Selv om Helse-Norge har et godt fundament på plass, er det behov for tiltak og grep for å lykkes med visjonene for digital samhandling. Mer effektiv deling av helseopplysninger mellom aktørene er avgjørende.

Derfor er vi glad for at regjeringen setter dette på dagsorden, slik at man kan sikre at digitalisering bidrar til redusert vekst i helsepersonellbehov og man finner mer bærekraftige måter å yte helsehjelp på – og samtidig legger til rette for et innovativt næringsliv. Norsk helsenett mener at de viktigste grepene for å øke digitaliseringstakten og sikre at informasjon blir tilgjengelig for helsepersonell og innbygger, er:

- **Samle og tilgjengeliggjøre informasjon**
Vi må samle og tilgjengeliggjøre helseopplysninger på en langt mer effektiv og bærekraftig måte enn i dag. Helseopplysninger må i større grad enn i dag frikobles fra tekniske løsninger og håndteres i en nasjonal kontekst, for å kunne fremme effektiv informasjonsdeling der informasjonen følger pasient på tvers av geografiske grenser, på tvers av forvaltningsnivå og på tvers av tekniske systemer. Dette grepet vil også bidra til å utløse innovasjonskraften i e-helsemarkedet og styrke beredskapen i helsetjenesten.

➤ **Mer digitaliseringsvennlig regelverk**

Lovverket bør utformes slik at nye behov enklere kan dekkes innenfor rammene av gjeldende rett. Dette kan man oppnå ved å regulere tilgang til og behandling av helseopplysninger og ikke gjennom å regulere datadeling gjennom spesifikke tekniske løsninger. Dagens regelverk må tydeliggjøre og endre regulering av ansvar. I dag er aktørenes rolle og ansvar for helseinformasjon fragmentert og utydelig. Her kan Norge blant annet hente inspirasjon fra Danmark.

Svar på spørsmål 1

Er det behov i tjenesten, utover de prioriterte digitale samhandlingsområdene (pasientens legemiddelliste, dokumentdeling, pasientens prøvesvar, kritisk informasjon og datadeling for digital hjemmeoppfølging), som bør prioriteres de neste fire årene og på lenger sikt? Behovene bør ta utgangspunkt i regjeringens overordnede rammer for e-helsepolitikken (som beskrevet over).

I tillegg til de prioriterte digitale samhandlingsområdene som er beskrevet, ser Norsk helsenett at følgende behov bør prioriteres for å nå målene om helhetlig og effektiv samhandling som sikrer sømløse pasientløp og gode, likeverdige tjenester over hele landet:

Samle og tilgjengeliggjøre helseopplysninger

For å nå de helsepolitiske målene og øke digitaliseringstakten, mener Norsk helsenett at det viktigste grepet er å samle og tilgjengeliggjøre helseopplysninger på en langt mer effektiv og bærekraftig måte enn i dag.

I dag er det særlig tre årsaker til at helseinformasjon ikke er tilgjengelig når den trengs:

➤ **Tekniske begrensninger**

Tekniske begrensninger i systemlandskapet gjør at helsedata i dag er fordelt på mange frittstående journalsystemer og løsninger som ikke snakker sammen. Derfor foregår mye av informasjonsdelingen lukket mellom to parter.

➤ **Ulik kompetanse og kapasitet**

Aktørene i sektoren har ulike forutsetninger for å utøve ansvaret de har for å tilgjengeliggjøre helseopplysninger. Det handler om ulike ansvarsposisjoner og ulik forståelse av krav innen personvern og informasjonssikkerhet, som igjen gir ulik tolking av krav og regler. Resultatet blir manglende felles tilnærming og manglende tillit mellom aktørene i sektoren.

➤ **Mangler oversikt**

Det mangler en samlet oversikt over hvilke helseopplysninger som finnes om pasienten og hvor disse helseopplysningene er lagret. Informasjonen er spredd og uoversiktlig.

Norsk helsenett er klar for å være med på å løse dette og ta ansvar for å samle og tilgjengeliggjøre helseopplysningene på en effektiv, sikker og bærekraftig måte gjennom å bygge videre på Helsenettet som en trygg samhandlings- og innovasjonsarena med åpne programmeringsgrensesnitt. Dette er avgjørende, ikke bare for å nå de helsepolitiske målene og øke digitaliseringstakten, men også for å:

➤ **Utløse innovasjonskraften i næringslivet**

Det er leverandørene som skal levere gode sluttbrukerløsninger som gjør hverdagen enklere for helsepersonell og innbygger. Helse-Norge må derfor tilrettelegge for konkurranse og en flora av små og store løsninger som snakker godt sammen, slik at vi

får utløst innovasjonskraften som ligger i leverandørmarkedet.

➤ **Styrke sikkerhet og beredskap**

Den norske helsetjenesten må ha en robust og pålitelig digital infrastruktur som håndterer utfall, og som fungerer gjennom hele krisespennet fra små hendelser til krig. Vi må sørge for at helseinformasjon er tilgjengelig, slik at informasjon følger både pasient og helsepersonell dersom beredskapssituasjonen krever at behandlingsskapasitet må flyttes på tvers av regioner.

Styrke Helsenorge som nasjonal e-helseløsning

Samtidig med at vi jobber aktivt med å gi helsepersonell flere og bedre digitale løsninger som frigjør tid til pasientbehandling, er det viktig vi legger til rette for å bedre innbyggers egenmestring og selvbetjening.

- Innbyggertjenesten Helsenorge tilbyr i dag innbygger relevante tjenester som bidrar til at de kan medvirke i egen og pårørendes helse. 95% av innbyggerne og de fleste helseaktører bruker Helsenorge, men det er fortsatt behov for videreutvikling og bredding av tjenestene i tett samarbeid med sektoren.
- Dette innebærer også å legge til rette for økt bruk av velferdsteknologi, trygge helseapper og nasjonale samhandlingsløsninger som sikrer et godt samspill mellom innbygger og helsepersonell.
- Pårørende er en viktig ressursgruppe for å avlaste helsepersonell fremover. Det betyr vi må legge enda bedre til rette for innbyggers selvhjelp og at den ressursen pårørende representerer, kan ivareta en større andel av helsetjenestens oppgaver, inkludert forebygging.

Helsenorge bør gi brukere, pasienter, og deres pårørende en god, trygg og helhetlig tilgang til informasjon, fra enkeltelementer som helsekontakter, journaldokumenter og prøvesvar, til pågående og framtidige pasientforløp samt helseråd.

Dette vil gjøre det enklere å følge opp egen helse, styrke samarbeidet mellom innbygger og helsetjenesten og avlaste helsepersonell.

Svar på spørsmål 2

Hvilke behov i tjenesten, utover de prioriterte samhandlingsområdene, kan ikke løses innenfor dagens rettslige handlingsrom og hvilke konkrete bestemmelser bør eventuelt endres for å imøtekomme behov?

Helse- og omsorgssektoren trenger et regelverk som understøtter og fremmer digital informasjonsdeling. Slik er det ikke i dag. Norsk helsenett mener at regelverket må utformes slik at vi slipper regelverksendring hver gang et nytt behov oppstår i sektoren eller teknologiske fremskritt gjør det mulig å løse sektorens oppgaver på en mer effektiv, sikker eller kostnadsbesparende måte.

I spørsmålstillingen over etterspørres det hvilke konkrete bestemmelser som bør endres for de enkelte behov som fremmes. Dette mener vi er for snevert fokus. Spørsmålet bør være hvilken informasjon som bør være tilgjengelig for helsepersonell når de yter helsehjelp, og hvordan best regulere dette rettslig.

Dagens regelverk tilrettelegger ikke godt nok for digital informasjonsdeling

Dagens regelverk fokuserer på å styre informasjonstilgang gjennom konkrete løsninger. Helsepersonellens behov er imidlertid tilgang til ulike informasjonstyper og kombinasjoner av disse, drevet av deres oppgaver og behov.

Lovverket bør utformes slik at nye behov eller løsningsmønstre kan gjennomføres innenfor rammene av gjeldende rett. Dette kan man oppnå ved å regulere tilgang til og behandling av helseopplysninger, og ikke regulere tekniske løsninger.

Dagens regelverk må tydeliggjøre og endre regulering av ansvar

Selv om dagens regelverk slår fast at helsepersonell har rett på tilgang til nødvendige helseopplysninger, åpner et fragmentert og utydelig regelverk for ulike tolkninger av aktørenes ansvarsforhold.

Dette gjør det krevende for de dataansvarlige virksomhetene å forstå omfanget av ansvaret. I neste omgang medfører det at virksomheten vurderer risikoen for høy til å dele sin informasjon i digitale løsninger. Målet bør være å etablere et digitaliseringsvennlig regelverk, med en tydelig fordeling av ansvar ved utlevering og mottak av informasjon. Her kan vi i Norge hente inspirasjon fra Danmark.

En løsning vil også kunne være å overføre en del av ansvaret til en tiltrodd nasjonal tredjepart.

I tillegg må regelverk som regulerer digital informasjonsdeling, ta hensyn til at opplysninger utveksles i automatiserte prosesser. Nye regler må reflektere at sentrale informasjonssikkerhetskrav og konfidensialitetsprinsipper ivaretas av teknisk funksjonalitet i systemene.

Svar på spørsmål 3

Hvordan sikre utvikling, innføring og etterlevelse av nasjonale standarder?

Standarder er et virkemiddel og ikke et mål i seg selv. Standardisering bør komme som et resultat av reelle behov og løsninger, og ikke som en øvelse basert på standarder som et frittstående produkt.

Situasjonen i dag er at det er betydelige problemer med å etablere en felles forståelse og etterlevelse av standarder i sektoren.

Norsk helsenett foreslår følgende grep for å forenkle og effektivisere arbeidet med standarder:

- Utgangspunktet for standardisering bør være hva som minimum må være på plass for å realisere løsninger og understøtte behovene i sektoren.
- Grunnleggende egenskaper må være gitt fra starten.
- Standarder må forvaltes gjennom hele livsløpet, inkludert å fjerne utgåtte standarder. Partene som utvikler og benytter tjenestene som standarden omhandler, må i felleskap ha ansvar for forvaltning av standarden gjennom hele livsløpet.

Denne tilnærmingen medfører at standardene gjenspeiler reelle behov i sektoren, blir mer treffsikre og langt enklere å følge.

Svar på spørsmål 4

Har aktørene innspill til forslaget til innretning av en helseteknologiordning som beskrevet i utredningen fra Direktoratet for e-helse?

- *Gitt formålet med ordningen, hvilke nasjonale virkemidler er det viktig at inngår i en helseteknologiordning?*
- *Er det særlige hensyn som er viktige under de enkelte tiltakene?*
- *Hvilke tiltak i en helseteknologiordning bør prioriteres?*

Norsk helsenett mener en nasjonal finansieringsordning for å støtte kommunene med å forbedre sin tilgang til og deling av helseinformasjon er et riktig grep. Helseteknologiordningen, slik den foreligger, er derimot mangelfull i sin støtte av tiltak for samhandling internt i kommunen samt med den øvrige helsetjenesten.

KS, kommunene og øvrige aktører i rådsmodellen for e-helse har i sin behandling av helseteknologiordningen, understreket betydningen av samhandlingsbehovene og behovet for en samhandlingsplattform. NHN mener det er uheldig at en ny ordning ikke inkluderer støtte for dette.

I arbeidet med styringsdokument for Felles Kommunal Journal (FKJ), som ferdigstilles i mai 2023, har NHN hatt en sentral, rådgivende rolle. I utprøvningsalternativene i styringsdokumentet foreslås det innføring av en felles nasjonal programvareinfrastruktur (en plattform), som tilrettelegger for samhandling mellom de forskjellige helsetjenestene i en kommune og med støtte for blant annet meldingstjenester, hendelseslager og informasjonstjenester. Hver kommune har sin egen instans der de er dataansvarlig.

NHN har tekniske løsningsmønstre for en felles nasjonal programvareinfrastruktur. Det vil riktignok kreves en innsats for tilpassing av den enkelte kommunes instans. For at dette skal kunne leveres fra NHN, er det anskaffelsesrettslige begrensninger som må adresseres.

Ved å inkludere støtte til kommunenes innføring av felles nasjonal programvareinfrastruktur i Helseteknologiordningen, vil man legge til rette for at kommunene og helsetjenesten kan ta viktige skritt i riktig retning for å adressere dagens og fremtidige samhandlingsutfordringer.